

Comprehensive Approach: de praktijk

Het is lastig om je een beeld te vormen van operaties in Uruzgan, zeker vanuit Nederland. Anderzijds is er al veel gezegd en geschreven over 'counter-insurgency', vooral op het strategische en operationele niveau. De invalshoek van dit artikel is het tactisch- uitvoerende niveau, oftewel: de praktijk. De auteur deelt zijn ervaringen aan de hand van twee recente TFU-operaties in de Baluchi-vallei: Tura Ghar, een voor Nederland qua omvang en complexiteit unieke operatie, en Phoenix, die een extreem korte voorbereidingstijd had.

drs. J.R. Swillens – kolonel der infanterie *

De Nederlanders hanteren sinds enige tijd een strategie waarbij kleine militaire bases worden gebouwd die het ingenomen terrein verbinden met het gebied waar zij al toegang tot hadden, om zo in elk geval een deel te behouden. Vervolgens komt zo snel mogelijk de gouverneur naar het gebied om met de lokale bevolking te praten en te overleggen over mogelijke ontwikkelingsprojecten. Zo moet het vertrouwen van de bevolking gewonnen worden. Een dergelijke aanpak moet nu worden toegepast in Helmand.
(NRC Handelsblad, 2 juli 2009)

Met enige regelmaat verschijnen er in dit tijdschrift lezenswaardige artikelen over counterinsurgency in het algemeen, en over de lopende operatie in Uruzgan in het bijzonder. Logischerwijs richten de artikelen zich op het operationele of strategische niveau. Zo beschrijft luitenant-kolonel Soldaat in de nummers van mei en juni een aantal observaties over de operaties in Afghanistan. In het zomer-

nummer gaan voormalig TFU-commandant Matthijssen en zijn civiele tegenhanger Mollema in op het belang van goede civiel-militaire samenwerking in complexe counterinsurgency operaties.

De vraag lijkt legitiem of er niet al genoeg wordt geschreven over Uruzgan en counter-insurgency, en of het gevaar van verzadiging dreigt. Echter, in de afgelopen periode is veel kennis en ervaring opgedaan met dit soort complexe operaties, en een professionele uitwisseling van deze kennis en ervaring is belangrijk. Bovendien wil ik in deze bijdrage complementair zijn door mij te richten op de uitvoering.

Beeldvorming

Na terugkeer van uitzending viel mij op hoe lastig het is om de lopende operatie in Uruzgan te blijven volgen. Extern maar ook intern de krijgsmacht is het moeilijk om je een beeld te vormen van het optreden, tenzij je zelf naar Uruzgan uitgezonden bent geweest. Ik beoog deze beeldvorming te verbeteren.

In dit artikel wil ik een beeld schetsen van het optreden in de praktijk omdat ik heb gemerkt

* De auteur was tot september 2009 commandant 12 Infanteriebataljon Air Assault Regiment van Heutsz. Hij is als commandant Battlegroup 8 uitgezonden naar Uruzgan van medio november 2008 tot begin april 2009.

dat die wereld buiten de muren van de compound niet overal bekend is. Daarbij wil ik ervaringen c.q. waarnemingen delen die mijns inziens relevant zijn voor toekomstige operaties en het opwerktraject ernaartoe.

Centraal staat de vraag hoe we de comprehensive approach van *Development, Diplomacy & Defence* vertalen in handelen buiten de poort. Dit artikel kent overigens geen bronverwijzingen en heeft geen wetenschappelijke onderbouwing. De invalshoek is het tactisch-uitvoerend niveau, anders gezegd: de praktijk.

Opzet artikel

Van november 2008 tot april 2009 hebben Task Force-eenheden rotatie 8 (TFE-8)¹ meer dan 25 operaties van compagniesgrootte of groter uitgevoerd. In dit artikel beschrijf ik er twee. Allereerst operatie *Tura Ghar*, uitgevoerd in januari 2009; een voor Nederland qua omvang en complexiteit unieke operatie. Het doel van deze operatie was de Baluchivallei te ‘zuiveren’, er een permanente patrouillebasis te vestigen en vervolgens de economische en bestuurlijke ontwikkeling te stimuleren.

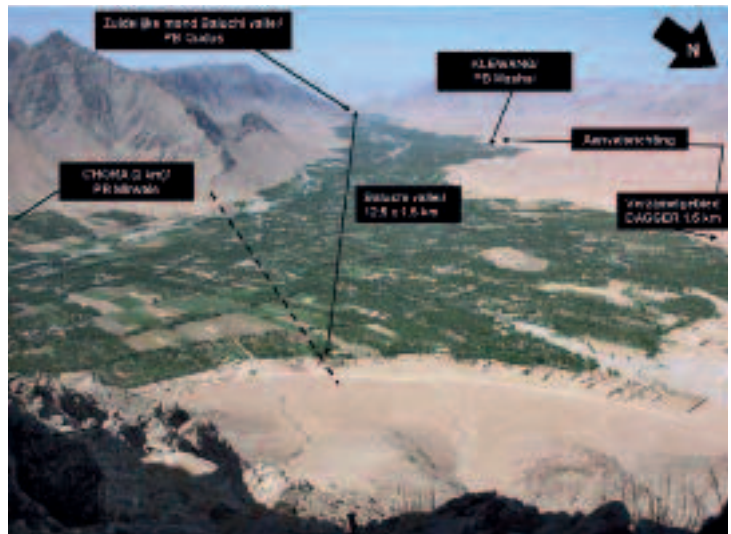
Daarna beschrijf ik operatie *Phoenix*. Een operatie met een extreem korte voorbereidingstijd, waarbij in Deh Rawod een ‘zelfmoordterrorist’ is opgepakt.

Ik sluit af met constatering en een kort woord. Uiteraard ben ik beperkt in de beschrijving van de operaties door operationele veiligheidsaspecten. De situatie die ik hierna schets, betreft de periode eind 2008, begin 2009.

Operatie Tura Ghar

De Baluchivallei

De Baluchivallei ligt tussen het district Chora en Tarin Kowt. De vallei is hemelsbreed 12,5 kilometer lang en gemiddeld 1 tot 1,5 kilometer breed. Door de vallei stroomt de rivier Dorafshan Rud en in de vallei bevinden zich boomgaarden, akkers, en quala's (Afghaanse woningen). De bevolking is arm, behoort tot verschillende stammen en leeft van landbouw, veeteelt en handel.

Overzichtsfoto Baluchivallei

De Baluchivallei is een belangrijke handelsroute, ook voor de Taliban. In de zuidelijke mond van de vallei ligt de patrouillebasis Qudus, bemand door de *Afghan National Army* (ANA), met steun van de Australische *Observer Mentoring & Liaison Teams* (AUS OMLT). In Chora bevindt zich de *White Compound*², waar Nederlandse eenheden zijn gelegerd, en patrouillebasis Mirwais, waar de ANA met AUS OMLT zijn gelegerd.

De Afghaanse, Australische en Nederlandse eenheden dragen zorg voor de veiligheid en ontwikkeling in en rondom Chora. Een groot deel van de Baluchivallei is echter niet onder controle, en in de afgelopen jaren komen ANA-, AUS OMLT- en Nederlandse eenheden daar slechts sporadisch.

- 1 Onder Task Force Eenheden 8 (TFE-8) vallen in dit verband alle eenheden die zijn uitgezonden naar Uruzgan/Afghanistan in de periode november 2008 tot april 2009. Naast de TFU-staf en Battle Group 8 betreft het onder meer eenheden van de Genie, ISTAR, PsyOps Elements (PSE), Provincial Reconstruction Team (PRT), Observer Mentoring & Liaison Teams (OMLT), Logistic Support Detachment (LSD), Air Task Force (ATF), en Base Command. Tijdens alle operaties is tot op pelotonsniveau geïntegreerd opgetreden. Hiermee bedoel ik dat de pelotons volledig gezamenlijk optraden met personeel uit voornoemde TFE-8 eenheden. Battlegroup 8 bestond uit twee air assault compagnieën en de bataljonsstaf van het 12^e Infanterie Bataljon, de A compagnie van 42 Painfbataljon Limburgse Jagers, een Fennek Verkenningpeloton van 42 Brigade Verkenningsskadron, en een Pantserhouwitzerpeloton van 14 Afdeling Veldartillerie.
- 2 In maart 2009 is de White Compound overgedragen aan de Afghaanse autoriteiten en sindsdien verblijven alle Nederlandse, Australische eenheden en de ANA op patrouillebasis Mirwais in Chora.

Zodra eenheden ten noorden van patrouillebasis Qudus komen, of meer dan twee kilometer ten westen van patrouillebasis Mirwais, dan betekent dat gegarandeerd vijandelijk contact in de vorm van direct en/of indirect vuur, al dan niet in combinatie met *Improvised Explosive Devices* (IED's). De Taliban heeft aldus in de Baluchivallei een *safe haven*, waar in alle rust acties kunnen worden voorbereid, IED's kunnen worden gefabriceerd, de bevolking kan worden onderdrukt, enzovoort. Het is duidelijk dat er iets moest gebeuren.

Doelstelling

Eind november 2008 start de TFU het integrale planproces voor operatie Tura Ghar (Klewangberg) om de Taliban deze *safe haven* voorgoed te ontzeggen. Het is nadrukkelijk de bedoeling om permanent aanwezig te blijven in het gebied, om de bevolking vooruit te helpen door economische ontwikkeling en vooral door goed lokaal bestuur op te zetten en te steunen, inclusief een functionerend politieapparaat.

Maar hoe vertaal je *shape-clear-hold-build* in concrete activiteiten? Van begin af aan is duidelijk dat het zogenoemde 'zuiveren van de vallei' slechts de eerste, noodzakelijke stap is, maar niet meer dan een *shaping operation*. Aanwezig blijven en ontwikkelen is de daaropvolgende *decisive operation*, die veel meer tijd in beslag zal nemen.

Inleidende acties

Voordat operatie Tura Ghar begint, worden in december 2008 twee inleidende, meerdaagse operaties (operatie *Tergh Ghar* en inlichtingenoperatie *Salakar*) uitgevoerd, op de randen van de Baluchivallei. De eenheden van TFE-8 zijn dan twee tot vier weken in het gebied.

De doelstelling van deze operaties is drievoudig. In de eerste plaats voeren we de operaties uit in nauwe samenwerking met de ANA en AUS OMLT, en is dit dus een eerste onderlinge kennismaking. Deelname van de ANA is belangrijk. Niet alleen omdat zij 'het vak' moeten leren, maar ook als signaal voor de bevolking. In de tweede plaats leren we het gebied ken-

nen, evenals de attitude van de bevolking ten opzichte van de ANA en de Nederlandse en Australische eenheden. En in de derde plaats lokken we reacties uit bij de tegenstander. Door deze reacties geeft de tegenstander zich bloot en kunnen we te weten komen hoe hij tactisch optreedt en wat het gebied hem waard is. Dit uitlokken van reacties vraagt veel van het personeel, vooral durf en discipline.

Tijdens de operaties *Tergh Ghar* en *Salakar* worden de doelstellingen ruimschoots gehaald. De samenwerking met de ANA, de Australische OMLT en de Special Forces is uitstekend. Ook leiden deze operaties ertoe dat in de week voorafgaande aan de uitvoering van *Tura Ghar* een belangrijke Talibanleider in de Baluchivallei kan worden uitgeschakeld. Duidelijk is dat de Taliban dit gebied wil houden en bereid en in staat is te vechten.

Helaas lijden we ook aan eigen zijde verlies. Tijdens operatie *Tergh Ghar* raakt één van de eenheden in hevig gevechtscontact en sneuvelt sergeant Mark Weijdt als hij met zijn eenheid een vuurbasis betreft om de eenheid te steunen.

Ontplooiing

Twee weken na dit verlies start *Tura Ghar* en vertrekken de eerste eenheden vanaf Kamp Holland om voor de derde keer in korte tijd in het gebied op de randen te ontplooien. De opdracht voor deze verkenningseenheid A is om de tegenstander uit te lokken en zijn systeem van spotters/waarnemers (het zogeheten *early warning system*) uit te schakelen. Daartoe ontplooien zij in het (noord-)westelijke gebied van de Baluchivallei.

In de vallei bevinden zich naar schatting 60 tot 100 strijders die óf zullen vluchten, óf bereid zijn hard te vechten, óf zich zullen mengen onder de bevolking om vervolgens *hit & run*-acties te plegen. In ieder geval zijn ze in staat zeer nauwkeurig direct en indirect vuur af te geven en hebben ze een aantal sterke verdedigingslijnen ingericht. Bovendien beschikt de tegenstander over grote voorraden IED's en antipersoneelsmijnen, die zeer waarschijnlijk op naderingswegen en in de begroeide gebieden (*the green*) gebruikt gaan worden.

De tegenstander reageert voorspelbaar en op dezelfde manier als tijdens Tergh Ghar en Salakar. Nu slaan we hard, doelgericht en nauwkeurig terug. De *Rules of Engagement* bieden hiertoe voldoende mogelijkheden. Twee dagen later vertrekt de hoofdmacht.³ Het *Quick Reaction Force* (QRF) peloton blijft als reserve achter en beoefent de gesneuvelden ceremonie (*rampceremony*).

Operatieconcept

Het 'zuiveren van de vallei' kan op een aantal manieren. De meest voor de hand liggende is om een blok te zetten en vervolgens te zuiveren van het noorden naar het zuiden, of van het zuiden naar het noorden. Een andere mogelijkheid is naar elkaar toewerken. Op grond van de ervaringen tijdens de operaties Tergh Ghar en Salakar én om te misleiden, besluiten we om het nu anders te doen, en de tegenstander in het hart te raken.

We trekken om de vallei heen en vormen in het midden een bruggenhoofd, genaamd 'Klewang'. Eigenlijk is dit een *Air Assault Airhead* operatie uit het boekje, alleen zonder transport-helikopters, en met voertuigen. We willen de tegenstander zoveel mogelijk in het ongewisse laten en Apaches en grondgebonden vuursteun voeren misleidingsacties uit.

Via een vooruitgeschoven verzamelgebied (met de codenaam *Dagger*) voert de eenheid B de aanval uit op de rand van het oord in het aanvalsdoel Klewang. Tot aan het moment van de inbraak weten we niet of de tegenstander zal vechten, vluchten of zich zal mengen onder de lokale bevolking. In de voorste pelotons bevinden zich mensen van de wederopbouwteams van het PRT en psyops-teams van het PSE om direct met de bevolking de eerste contacten te leggen en uit leggen dat we *the best friend, or the worst enemy* zijn.

Het effect van deze boodschap moet zijn de bevolking ervan te overtuigen dat de *Coalition Forces* en de ANA de beste keuze is voor een vreedzame toekomst. Goed contact met de bevolking is vanaf het eerste moment een belangrijke doelstelling.

In Klewang bezetten we een aantal quala's en verzoeken we in nauwe samenwerking met de ANA een aantal Afghaanse families tijdelijk onderdak te vinden bij familie en/of burens. Uiteraard betalen we daarvoor huur. Rondom de quala's bouwen we een versterkt bruggenhoofd, met inbegrip van concertina's en een beveiligingswal met de dozertank.

De kans op een tegenoffensief is immers reëel. Tijdens de operaties Tergh Ghar en Salakar zijn de eigen eenheden vanuit deze quala's bevuurd, wat voor ons rechtvaardigt om juist daar ons bruggenhoofd te vormen. De bevolking begrijpt de situatie en na een aantal dagen kunnen we de eerste quala's weer teruggeven.

De bevolking

Ter plekke is de bevolking pragmatisch ingesteld: als de ANA en de Nederlandse eenheden blijven, dan is dat prima. Als we weggaan, dan doet de bevolking wat de Taliban wil. In de daaropvolgende twee weken 'zuiveren' de eenheden van B, C en de ANA de Baluchivallei. Dit komt er in de praktijk op neer dat meer dan 400 quala's grondig worden doorzocht.

We vinden grote hoeveelheden wapens, munitie, drugs, IED's en componenten van IED's, en een aantal mensen wordt gedetineerd. Gedurende de gehele operatie sluiten in het zuiden en in het noorden Afghaanse en Australische eenheden de toegang tot de Baluchivallei af.

Direct na de start van de operatie worden boven de Baluchivallei 125.000 pamfletten gedropt waarin de intentie van de operatie wordt uitgelegd, in plaatjes uiteraard (de bevolking is immers grotendeels analfabeet). In Tarin Kowt bespreekt de TFU-commandant vrijwel dagelijks de situatie met de Afghaanse *Provincial Security Council*.

3 In totaal nemen circa 800 personen en meer dan 130 voertuigen deel aan de operatie. Daarnaast steunt de Air Task Force de operatie met Apache-gevechtshelikopters en Cougar-transporthelikopters. De eerste fase van de operatie beslaat tweeënhalve week, en de tweede fase, te weten het bouwen van de patrouillebasis Mashal, nog eens twee weken. Aansluitend begint de derde en belangrijkste fase: het ontwikkelen van de vallei. Vooral in de eerste fasen vormt de logistieke ondersteuning een forse uitdaging, gelet op de hoeveelheid ontplooiden mensen en middelen, de beperkte routes en de vijandelijke dreiging.

Patrouillebasis Mashal in aanbouw

En in de Baluchivallei zelf organiseert het PRT na twee dagen de eerste *shura* (Afghaanse bijeenkomst van stamoudsten) waarbij de *maliks* (stamoudsten) van de belangrijkste leefgemeenschappen aanwezig zijn, inclusief zestig tot honderd bewoners. De politiek adviseur van de TFU heeft vrijwel dagelijks contact met een in ballingschap levende lokale leider uit Baluchi.

Na twee weken organiseren we middenin de Baluchivallei een grote *shura* en komt gouverneur Hamdam om met de bevolking over de toekomst te praten en zijn betrokkenheid te tonen. Die bevolking durft uit vrees voor de Taliban de eerste dagen slechts in de *qala's* met de ANA en de Nederlandse eenheden te spreken. Na twee weken durft ze dit ook buiten de *qala's* en zo ontwikkelt de situatie zich langzaam. Na 2,5 week beginnen de Australi-

sche constructiegenisten de nieuwe patrouillebasis Mashal te bouwen, vijfhonderd meter bij Klewang vandaan.

Patrouillebasis Mashal

Een belangrijke strategische maar ook tactische vraag is waar de basis te bouwen. De vier keuzemogelijkheden zijn:

- 1 midden tussen de andere *qala's*;
- 2 aan de rand van de bewoonde gebieden;
- 3 200 tot 300 meter in de vlakke tegen een heuvel op;
- 4 op 1000 meter afstand van de bevolking, op een dominant terreindeel.

Elke optie heeft zijn sterke en zwakke punten. Criteria zijn onder meer optimale vrijwaring van vlakbaan- en krombaanvuur, goede bereikbaarheid over de weg en per helikopter, toegankelijkheid voor de bevolking, goed te verdedigen, et cetera. Een belangrijk criterium is ook wat de uiteindelijke bewoner van de basis, lees: de Afghan National Army, vindt. Voor de ANA is directe toegang tot stromend water voor voedselbereiding en religieuze handelingen essentieel.

De keus is gemaakt en precies een maand na de start van de operatie is op 250 meter van the green (de bebouwing in de vruchtbare stroken land) de patrouillebasis Mashal van 150 x 150 meter gereed, inclusief beschermde legering voor meer dan 100 personen. Gedurende de maanden februari, maart en april patrouilleren we intensief met de ANA in de Baluchivallei vanaf de patrouillebases Mirwais, Mashal en Qudus. In deze periode inventariseren we hoe de vervolgstappen kunnen worden gezet. Eind maart dragen we patrouillebasis Mashal over aan eenheden van de ANA en AUS OMLT.

Operatie Phoenix

Aanleiding

Operatie Tura Ghar kende een gedegen voorbereiding, inclusief zogeheten *full dress rehearsals* op alle niveaus, waarbij de gehele operatie volledig is gerepeteerd. Een operatie met minimale voorbereidingstijd was operatie Phoenix.

Patrouillebasis Mashal gereed

Op de avond voor de TFU-commando-overdracht komt om 22.15 uur zeer betrouwbare informatie beschikbaar dat er een volledig geprepareerde ‘zelfmoordterrorist’ – lees: een man met een bomvest – was gelokaliseerd in de omgeving van Deh Rawod.

Waarschijnlijk zou de zelfmoordterrorist zich overdag opblazen in het centrum van Deh Rawod en trachten functionarissen van de *Afghan National Police* (ANP) te treffen. Uiteraard zouden ook burgers en/of *Coalition Forces* het slachtoffer kunnen worden. De ervaring leert dat volledig geprepareerde zelfmoordterroristen zich meestal binnen 24 tot 48 uur opblazen.

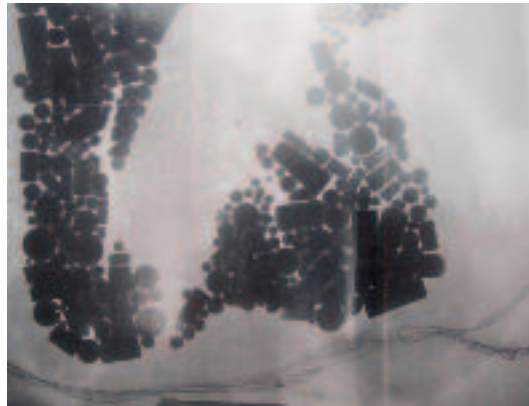
Na ontvangst van deze informatie starten de TFU/Battlegroup een gezamenlijk Operationeel Besluitvormingsproces. Ook de compagniesstaf van de Battlegroup in Deh Rawod begint te plannen, want zij heeft ter plekke het beste inzicht in de situatie en de mogelijkheden.⁴

Operatieconcept

Parallel ontwikkelen we in de nachtelijke uren het *concept of operations*. Hierbij beschouwen we niet alleen de gevechtsaspecten van de operatie, maar nadrukkelijk ook het aspect van *Information Operations*, en de Afghaanse inbreng in de operatie. Bovendien kent deze operatie een duidelijke internationale component, met de Franse OMLT's die de ANA in Deh Rawod begeleiden en de US Special Forces die een deel van de ANP in Deh Rawod begeleiden.

Vier uur voor de commando-overdracht geeft de scheidende commandant van TFU groen licht en om 07.00 uur leggen de ANA, ondersteund door de Franse OMLT's, een cordon, en gaan een combinatie van ANP, US Special Forces en Nederlandse infanterie, genie en de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) de qualacomplexen in. De *Commander-on-Scene* is de Nederlandse infanterie compagniescommandant in Deh Rawod.

De zelfmoordterrorist wordt gelokaliseerd en geeft zich over, gelukkig zonder zich op te blazen. Anderhalf uur later doet een andere zelfmoordterrorist dat wel. Middenin een

Bomvest (röntgenfoto, gemaakt door de Nederlandse EOD)

Bomvest

Police Training Center in Tarin Kowt en vinden 22 Afghaanse politieagenten-in-opleiding de dood. Aangezien de aanslag in Tarin Kowt plaatsvindt tijdens de TFU commando-overdracht en naar alle waarschijnlijkheid is gesynchroniseerd met de aanslag in Deh Rawod, is mijn conclusie dat de tegenstander ook aan *Information Operations* doet.

Constateringen

Dit zijn slechts twee voorbeelden van operaties die zijn uitgevoerd in januari en februari van dit jaar. Elke Battlegroup en Taskforce-eenheid doet ervaringen op, waar we beter van moeten worden en waar we van kunnen leren. Mijn doelstelling is om hier een bescheiden bijdrage aan te leveren.

4 Deh Rawod ligt circa 65 kilometer van Tarin Kowt, en een verplaatsing over de weg kost minimaal 4-5 uur.

Zonder de wijsheid in pacht te hebben constateer ik enkele zaken die van belang zijn voor opleiding & training, doctrinevorming en voor toekomstige operaties. Misschien zijn het voor de hand liggende zaken, maar juist ogenschijnlijk eenvoudige zaken zijn vaak lastig te realiseren.

Lessen leren en ervaringen delen

(Bijna) alle lessen zijn al eens geleerd door een ander, vaak een voorganger. Kennis en ervaringen delen is kennis vermenigvuldigen, en goed luisteren naar collega's die ervaringen hebben opgedaan is een must. Ook ervaringsartikelen dragen bij aan een beter begrip.

De inwerktijd in het uitzendgebied is beperkt, en hoe sneller de situatie in het inzetgebied wordt doorgrond, hoe beter. Gesprekken met voorgangers zijn zinvol⁵, net als bijvoorbeeld het onlangs gepubliceerde artikel in de Militaire Spectator van kapitein R. Coenen over de Taliban.⁶ Na drie jaar ontplooiing in Afghanistan is duidelijk dat (ook?) de tegenstander voorspelbaar is, en het in de huid kruipen van de *insurgent* en te denken zoals hij denkt, is niet alleen een verantwoordelijkheid van een inlichtingenofficier.

Een andere les die niet nieuw is, is het belang van eenheidsbinding. Een uit te zenden eenheid wordt vrijwel altijd samengesteld uit meerdere eenheden. Idealiter gebeurt dit zo vroeg mogelijk, zodat optimaal gezamenlijk kan worden getraind. Maar ook bij beperkte voorbereidingstijd moet worden geïnvesteerd in eenheidsbinding en onderling vertrouwen. Commandanten moeten elkaar (leren) kennen. Een uitstekend hulpmiddel hiervoor is een Tactische Oefening Zonder Troepen (TOZT),

FOTO AVDD

al dan niet ondersteund door historici van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie. In de tactische discussies leren commandanten op alle niveaus elkaar dan goed kennen. De parallelle planning van operatie Phoenix was alleen mogelijk omdat er volledig vertrouwen was, en commandanten aan een half woord genoeg hadden.

Logistiek bepaalt manoeuvreerimte

Graag wil ik het belang van de operationele logistiek benadrukken. In Tura Ghar vormde de operationele logistiek een forse uitdaging, vooral in de eerste fase, gelet op de grote hoeveelheden ontplooid personeel en materieel, de beperkte middelen, beperkte routes en de vijandelijke dreiging. Voeding, water, munitie, reserveredelen, geneeskundige capaciteit en herstelcapaciteit moesten nauwkeurig worden gepland.⁷ En dat zonder een voorschrift stafgegevens met verbruiks- en ervaringscijfers.

5 Een voorbeeld van het leren van voorgangers en leren van ervaringen is hoe om te gaan met 'ICOM- chat'. ICOM-chat zijn afgeluisterde radioberichten van de tegenstander. De tegenstander weet (soms) dat wij meeluisteren; vaak geeft hij dan aan met een overmacht aan te vallen, hinderlagen te leggen en/of IED's te plaatsen. Onervaren eenheden kunnen hierdoor worden beïnvloed. Op grond van gesprekken met voorgangers en onze eigen ervaringen konden we ons mentaal wapenen tegen deze vorm van psyops, en heeft dit geen enkel effect gehad.

6 R.E.H. Coenen, 'Op weg naar een nieuwe generatie manoeuvreofficieren', in: MS 178 (2009) (7-8), blz. 360-367.

7 Ter illustratie: de ontplooiende grondeenheden beschikten over circa 130 verschillende munitiesoorten.

'Elke Battlegroup en Taskforce-eenheid doet ervaringen op, waar we beter van moeten worden en waar we van kunnen leren'

zij moeten het manoeuvreplan 'begrijpen'. Ten slotte moeten commandanten goed naar logistieke adviseurs luisteren.

De visie moet kloppen

Een van de belangrijkste afwegingen voor commandanten bij de planning en uitvoering van operaties waarbij personeel gewond kan raken of kan sneuvelen, is de risicoanalyse en de risicoafweging. Waarom doen we de operatie; is het écht noodzakelijk? Zo ja, wat zijn de risico's en hoe kunnen we die teniet doen, dan wel zo klein mogelijk maken?

Als de overkoepelende visie klopt, wordt dat een stuk eenvoudiger. Onze soldaten zijn bereid elk risico te lopen, maar ze hebben er recht op te weten dat het risico in een duidelijke visie past. In operatie Tura Ghar was het volslagen duidelijk waarom we de operatie uitvoerden, en waarom we de risico's namen. En iedereen wist bij aanvang dat we hier zeer waarschijnlijk slachtoffers aan eigen zijde zouden oplopen. Maar iedereen wist óók dat we er alles aan deden om dat te voorkómen.

Voor operatie Tura Ghar is in de commandantentlijn uitvoerig gesproken over hoe te handelen bij (grote aantallen) verliezen aan eigen zijde. Dat de risicoanalyse bij operatie Phoenix een belangrijke factor is geweest, moge eveneens duidelijk zijn.

Doctrinaire aspecten

De *Leidraad Doctrine Publicatie* vat het aangrijpen van de fysieke component van de tegenstander in het adagium vinden – binden – slaan. Ook in de Engelstalige doctrines spreekt men van *find, fix and strike the enemy, where it hurts most*. De ervaring in Uruzgan vandaag de dag leert dat het eerste deel, het vinden van de tegenstander, het moeilijkste deel is.

Uiteindelijk bepaalt de tegenstander of hij het gevecht wil aangaan en dus of hij gevonden wil

Daarnaast zijn niet alleen logistieke middelen schaars, maar ook bepaalde functionarissen, zoals specialistische monteurs en voertuigbergers. Belangrijk is te beseffen dat de mensen en de middelen dáár zijn waar ze worden ontplooid. Het is niet mogelijk om zomaar mensen en/of middelen van de ene locatie naar de andere locatie te rijden. Elke verplaatsing moet worden voorbereid en beveiligd. Het voert te ver om hier diep op in te gaan, maar zaken als *cross-loading*, verbruiksinschatting, gegarandeerde geneeskundige afvoer et cetera, bepalen de manoeuvre ruimte.

Een belangrijke les is dat de logistieke functionarissen proactief parallel meeplannen en niet wachten tot het complete plan gereed is. Zij handelen en 'stuwen' voorraden vaak op basis van aannames. Dit betekent dat logistieke functionarissen niet alleen verstand moeten hebben van logistiek maar ook van manoeuvre;

Een voertuig dat is beschadigd door een IED

worden. Het is dus eigenlijk ‘gevonden worden, binden, slaan’. En als je het niet goed doet: ‘gevonden worden, gebonden worden, geslagen worden’. Het initiatief om te vechten ligt in de counterinsurgency-operatie in Afghanistan dus primair bij de tegenstander, en de kunst is om dat moment van initiatief zo kort mogelijk te houden.

De praktijk wijst uit dat we daar redelijk goed in slagen, getuige onder meer het geringe aantal gevechtscontacten (TIC's, *troops in contact*) ten opzichte van voorgaande jaren. Het aangaan van gevechtscontacten is voor de tegenstander meestal onvoordelig en daarom kiest hij steeds vaker voor IED's; een logische keuze.⁸

Een tweede doctrinaire overdenking betreft het aangrijpen van het (militair) vermogen van de tegenstander. De doctrine geeft aan dat de mentale component moet worden aangegrepen en alles erop gericht moet zijn de tegenstander de wil om verder te vechten, te ontnemen. Dit kan bijvoorbeeld door zijn fysieke middelen (wapens, strijders, et cetera) aan te grijpen, of, zoals in de Baluchivallei, door zijn IED-voorraden te vinden en te vernietigen.

Dit kan ook door de tegenstander zo te beïnvloeden dat hij niet verder *wil* vechten omdat de situatie voor hem uitzichtloos is of omdat

hij geen vertrouwen meer heeft in zijn leiding. De derde, conceptuele, component van militair vermogen blijft in dit kader vaak buiten beschouwing. Ik zou ervoor willen pleiten om ook te proberen de conceptuele component van militair vermogen van de tegenstander aan te grijpen. Anders gezegd, door zelf andere concepten te gebruiken, kun je de tegenstander misleiden en mentaal beïnvloeden.

Zo traden we tijdens operatie Tura Ghar anders op dan in de voorafgaande operaties, bijvoorbeeld door offensiever om te gaan met de Rules Of Engagement en ook 's nachts intensief te patrouilleren en in de onoverzichtelijke, bebouwde omgeving (the green) te blijven. Anders in ons optreden was ook dat we gebruik hebben gemaakt van door Afghaanse families bewoonde quala's, die in het verleden door de Taliban werden gebruikt als versterkte opstelling.

Dit had ook een psychologisch effect op de tegenstander om precies daar te gaan zitten. Daarbij hees de ANA direct na aankomst de Afghaanse vlag. Anders was ook dat we na de zuiveringsfase in de Baluchivallei, direct begonnen met de bouw van de patrouillebasis en dat de gehele operatie samen met de ANA is uitgevoerd.

Nieuw was ook dat een aantal *mullah's* (legerpredikanten en/of aalmoezeniers) met de ANA meeging om Afghaanse shura's te beleggen. In ons optreden hebben we ook concepten van de tegenstander overgenomen. De Taliban verspreidt 's nachts zogeheten *night letters*. Dit zijn brieven die 's nachts op moskeeën en woningen worden geplakt, waarin de bevolking wordt bedreigd en gedwongen wordt om niet mee te werken met de Afghaanse autoriteiten en de Coalition Forces. Dergelijke *night letters* – uiteraard met een andere inhoud – kunnen wij ook maken, en verspreiden... Al deze activiteiten waren erop gericht de tegenstander de wil tot verzet te ontnemen en de bevolking ervan te overtuigen onze kant te kiezen.

Trainen van niveaus

Vond in het verleden het gevecht van verbonden wapens plaats op brigadeniveau, in Afghanistan

8. In totaal hebben zich gedurende het verblijf van TFE-8 eenheden in Uruzgan meer dan 120 IED en Rocket incidenten voorgedaan (finds, strikes, turn-in's); dit is ongeveer 1 per dag.

ligt dat niveau veel lager in de organisatie. Als commandant van de Battlegroup kreeg ik van commandant TFU en commandant RC-South plaatselijk en tijdelijk een ongekend aantal middelen ter beschikking.⁹ Deconflictie en *Air-space Management* op het niveau van de Battlegroup en de TFU-staf zijn daardoor essentieel.

Verder is het van groot belang dat de comprehensive approach op alle niveaus, zelfs tot op soldatenniveau, wordt begrepen. Het continu integreren van PRT- en PSE-personeel in de infanteriepelotons is noodzakelijk. De discussie of bij een operatie een PRT of een BG Supported dan wel Supporting Commander is, is niet relevant. Immers, van de eerste tot de laatste seconde moet kinetisch en non-kinetisch optreden hand-in-hand gaan.

De individuele soldaat moet begrijpen dat de missie draait om het creëren van een betere situatie voor de bevolking en dat als hij vandaag een deur intrapt terwijl hij ook kan kloppen, dit gevolgen heeft voor de perceptie (en dus het handelen) van de bevolking. Ten slotte is een goede band met de bevolking de beste *force protection* die je je kunt wensen.

Een constatering is ook dat het buitengewoon moeilijk is om hetzelfde beeld te hebben buiten de compound, in de opsroom in Kamp Holland en in Nederland. Daarom is het belangrijk dat staffunctionarissen af en toe het kamp uit gaan en een goed beeld hebben van de realiteit 'buiten'; anders wordt het heel moeilijk goede plannen te maken. Eigenlijk zijn er drie werkelijkheden, en het kost inspanning en training om via een radioverbinding dit beeld goed te houden.

Vertrouwen in elkaar is ook hier het sleutelwoord. Dat vertrouwen moet groeien in het opwerktraject. Bepaalde besluiten zijn 'buiten' volledig logisch maar roepen soms vraagtekens op in de opsroom of in Nederland. Zorgvuldig communiceren en evalueren maar ook werkbezoeken dragen bij tot een beter beeld en een goede verstandhouding.

Parallel plannen

Veel van de operaties, waaronder Tura Ghar en Phoenix, werden parallel gepland, dat wil

zeggen dat meerdere niveaus tegelijk de operatie voorbereidden. Dit in tegenstelling tot lineair plannen. Bij lineair plannen voert de hogere staf zijn besluitvormingsproces uit, komt tot een plan en geeft dit uit aan de ondercommandanten middels waarschuwingsbevelen en een operatieorder.

Parallel plannen komt veel vaker voor in Uruzgan, maar parallel plannen hebben we in de afgelopen jaren relatief weinig beoefend. Zo beginnen staftrainingen meestal met een bevel van het hogere niveau. Parallel plannen vergt vooral van ondercommandanten een flexibele *mind-set*, omdat veel meer met aannames moet worden gewerkt. Het naasthogere niveau heeft immers tijd nodig om bepaalde randvoorwaarden en middelen te regelen.

Parallel plannen betekent ook dat de hoogste commandant vroegtijdig een duidelijk *commander's intent* moet formuleren, om te voorkomen dat elke ondercommandant zijn eigen plan maakt. Natuurlijk blijft ook lineair plannen belangrijk, bijvoorbeeld voor vervolgoopdrachten. Met het oog op de toekomstige operaties en uitzendingen is het van belang dat zowel compagnies-, bataljons- als brigadestaven regelmatig worden getraind, zowel in lineaire als in parallelle besluitvorming.

Belangrijk onderdeel van beide planprocessen is het grondig repeteren van de operatie, liefst op alle niveaus. Voorziene situaties kunnen worden besproken, maar ook het handelen tijdens de uitvoering bij onvoorziene situaties gaat makkelijker.

Tijdens operatie Tura Ghar viel de Battlegroup-staf terug op beoefende routines bij onvoorziene situaties. Zo viel er met één eenheid in het aanvalsdoel Klewang en één eenheid, inclusief de commandopost, in *Dagger* in anderhalf uur tien centimeter sneeuw. Het gevolg was dat

9 Voor het verzamelen van inlichtingen was er de beschikking over U2 en Global Hawk-verkenningvluchten. Ook waren verschillende *Unmanned Aerial Vehicles* ter beschikking, zoals Predator, Reaper, Scan Eagle, Sperwer en Aladin. Voor de misleidingsoperaties zijn zowel de pantserhouwitzer als Apaches ingezet om *dummy drops* te simuleren. Ook waren diverse *Electronic Warfare*-teams, tactische ondervragingsteams, humint en psyops-middelen ontplooid.

het vinden van IED's onmogelijk was geworden; daags ervoor was een voertuig nog op een IED gereden.

Snelle uitvoering van het OBP leidde tot vier opties:

- 1 gehele operatie staken (een reële mogelijkheid, zeker als het zou blijven sneeuwen);
- 2 operatie gewoon doorzetten en risico's accepteren;
- 3 operatie vertragen met één dag
- 4 operatie een uur uitstellen, en na een uur beslissen.¹⁰

De moraal van het verhaal is dat staftrainingen en grondig repeteren vruchten afwerpt.

Onverwachte sneeuw in het verzamelgebied Daggar

Opleiding en training van het kader

De opleiding en training van het leidinggevend kader, veelal jonge, subalterne officieren, verdient apart aandacht. Ook met het oog op toekomstige operaties is het onvoldoende om zich alleen te concentreren op gevechtsoperaties. Het is relatief eenvoudig het leidinggevend kader hierop te focussen en gereed te stomen.

Leidinggeven in een *three-block warfare* omgeving is complexer, zeker als dat gebeurt samen met internationale partners en bijvoorbeeld de ANA. Vechten, onderhandelen, vrede bewaren,

vriendelijk doorzoeken van quala's et cetera, kunnen binnen een uur plaatsvinden. En de mate waarin het leidinggevend kader in staat is om hier flexibel mee om te gaan is doorslaggevend voor het succes. Ze moeten in staat (en getraind) zijn om snel informatie te verzamelen en te analyseren, en te begrijpen wat er gebeurt.

Daarna moeten ze – vaak onder tijdsdruk – een plan maken, een besluit nemen, het plan communiceren en handelen. Tijdens de actie moet worden bijgestuurd en na afloop worden geëvalueerd. De omstandigheden kunnen razendsnel wijzigen en in het denken en handelen is een offensieve mind-set van groot belang. Daarmee bedoel ik niet 'aanvallen ten koste van alles', maar wel dat commandanten op alle niveaus continu bezig moeten zijn om het initiatief te zoeken, te nemen en te houden.

Twee voorbeelden ter illustratie. Nadat in een direct vuurcontact ten zuiden van patrouillebasis Qudus een Australische korporaal was gesneuveld, zijn dezelfde dag twee Nederlandse pelotons intensief gaan patrouilleren in het gebied, met als oogmerk de tegenstander te binden en te slaan, en om een signaal af te geven naar de bevolking. Opnieuw ontstond een vuurcontact, nu echter in ons voordeel. Daags erna is een derde peloton en een C2-element ontplooid in het gebied.

Een ander voorbeeld betreft de eigen actie nadat een voertuig op een IED is gereden. Deze situatie heeft zich meerdere keren voorgedaan. In de meeste gevallen is direct in de omgeving van de *IED strike*, intensief contact gemaakt met de bevolking. De bevolking is vaak onschuldig, maar ze is wel op de hoogte van geplaatste IED's. In een vriendelijk maar indringend gesprek met de lokale stamoudste werd zijn verantwoordelijkheid besproken en maakten we duidelijk dat we in het vervolg gewaarschuwd wilden worden.

Fysieke en mentale fitheid

Tijdens operatie Tura Ghar zijn eenheden meer dan zes weken aan één stuk onder primitieve omstandigheden in de Baluchivallei ontplooid geweest. Gedurende de uitzending waren de

10. We wisten dat het die dag 5 tot 7 graden Celsius boven het vriespunt zou worden en optie 4 bleek achteraf een gelukkige keuze.

Links: mentale belasting,
 onder: fysieke belasting

pelotons, maar ook het personeel van het PRT, het PSE en niet te vergeten de genie, meer dan 20 dagen per maand buiten de poort.

Met een scherfwerend vest van 12 kilo, een opsjas van 4 kilo, een opsvest van 4 kilo, een camelbag met 3 liter water, een helm en wapen (6 kilo) en een rugzak met radio en reserve batterijen (8 kilo) is het duidelijk dat fysieke fitheid essentieel is. Dat geldt ook voor de oudere (onder)officier van het PRT, die dezelfde uitrusting draagt, of een vrouwelijke PSE-kapitein van bijvoorbeeld 1.60 meter.

Voeg daarbij ook de zwaarte van het terrein, de hitte in de zomermaanden, en de koude in de wintermaanden. Dit alles heeft ook een directe relatie met mentale fitheid. Voor degenen die veel buiten de compound optreden is er de continue dreiging van IED's of een vuurgevecht. Onnodig te zeggen dat het gewond raken en sneuvelen van collega's een forse impact heeft.

Het belangrijkste antwoord op de vraag hoe mentaal fit te zijn en te blijven is mijns inziens: eenheidsbinding en zorg voor elkaar. Dit geldt zowel vóór, tijdens als na de uitzending. Duidelijk is dat er niet genoeg kan worden geïnvesteerd in fysieke en mentale fitheid. Ook in de komende jaren.

Tot besluit

In het begin van dit artikel heb ik de vraag gesteld of er niet al genoeg wordt geschreven over Urzugan en counterinsurgency. Met dit artikel geef ik impliciet antwoord. Optreden in een complexe counterinsurgency omgeving vereist een grondige voorbereiding. Het delen van ervaringen maakt daar deel van uit.

Als er één aspect belangrijk is voor succesvol militair optreden in de toekomst in een complexe COIN-omgeving, dan is het de kwaliteit van het leidinggevend kader. Ik ben optimistisch gestemd. ■